

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานวิจัย

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติ:

กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติทับลาน

Impacts of Tourism on a Natural World Heritage Site:

A Case Study of Thab Lan National Park

โดย

แสงสรรค์ ภูมิสถาน และคณะ

มกราคม 2558

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีที่มาจากสถานการณ์การท่องเที่ยวในตำบลไทยสามัคคี อำเภอน้ำเขียว จังหวัด นครราชสีมา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่มรดกโลก ประเด็นหลักคือความขัดแย้งระหว่างความต้องการการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์หลัก และการจัดการพื้นที่มรดกโลกที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาองค์ประกอบและ พลวัตการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลไทยสามัคคี ศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อระบบเศรษฐกิจ-สังคม รวมถึง ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อระบบนิเวศในมิติต่างๆ ประกอบด้วยผลกระทบต่อสังคมพืชและถิ่นที่อยู่อาศัยของ สัตว์ป่า ผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ และผลกระทบต่อการเกิดการสูญเสียดินและการเกิด ตะกอนในพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของสถานภาพของพื้นที่ ในฐานะพื้นที่มรดกโลก และการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่าการท่องเที่ยวในตำบลไทย สามัคคีในปัจจุบันอยู่ในช่วงหลังภาวะซบเซา โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อพลวัตการท่องเที่ยวในตำบลไทยสามัคคี ได้แก่ 1) นโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยว 2) ปัจจัยจากกระแสการท่องเที่ยวและระบบทุนนิยม เกิดการ ขยายตัวของภาคธุรกิจการท่องเที่ยว และ 3) ปัญหาแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน และการบุกรุกพื้นที่อุทยาน แห่งชาติ แหล่งท่องเที่ยวหลักในตำบลไทยสามัคคีเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือน ตำบลไทยสามัคคีเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจในวันหยุด (holiday-mass popular individual) ผู้มาเยือนและชุมชนท้องถิ่นรับรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยวในทางบวกมากกว่าทางลบ แต่ อย่างไรก็ตามกิจกรรมการท่องเที่ยวในตำบลไทยสามัคคีก็ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น จำนวนขึ้นเรือนยอดและองค์ประกอบชนิดพันธุ์ของสังคมพืชตามธรรมชาติลดลง คุณสมบัติน้ำบางประการ การลดลงของถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า รวมถึงการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำโดยเฉพาะ การปนเปื้อนของแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด และความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ และความเสื่อมโทรมของ คุณภาพลุ่มน้ำ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการเร่งฟื้นฟูพื้นที่ แบ่งเขตการจัดการที่ เหมาะสม และกำหนดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของระบบนิเวศในพื้นที่มรดกโลก ดงพญาเย็น-เขาใหญ่ โดยรูปแบบการท่องเที่ยวที่ควรส่งเสริมในพื้นที่คือการท่องเที่ยวป่าไม้ (forest-based tourism) ผ่านกิจกรรม การท่องเที่ยวสัตว์ป่า (wildlife tourism) และ การท่องเที่ยวป่าไม้เชิงสร้างสรรค์ (creative forest tourism)

คำสำคัญ: ผลกระทบการท่องเที่ยว ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบทางด้านสังคม ผลกระทบต่อ สังคมพืช ผลกระทบต่อถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ผลกระทบต่อดิน คุณภาพน้ำในลำห้วย การสูญเสียดิน การ เกิดตะกอน ตำบลไทยสามัคคี อุทยานแห่งชาติทับลาน พื้นที่มรดกโลกดงพญาเย็น-เขาใหญ่

Abstract

According to tourism conflict situation - between economic development by using tourism as key strategy and ecological conservation- in Thai-Samakki Subdistrict, Wang Nam Keaw District, Nakorn Ratchasima Province, located in The Dong Phrayayen-Khao Yai World Heritage, this research aimed to analyze tourism dynamic and component and identify socio-economic impacts and impacts to ecosystem in different aspects including impacts on vegetation community, wildlife habitat, water quality of natural water resources, soil loss and sedimentation in the watershed area. The result showed that tourism situation in Thai-Samakki was in post-stagnation stage. The significant influences of tourism dynamic were government policy promoting tourism, growing demand for tourism, and illegal resorts in Thab Lan National Park. The main tourism locations in Thai-Samakki were agriculture-related sites. Majority of visitors called holiday-mass popular individual type. The majority of visitors and local residents considered the overall impact of tourism to be beneficial. Unfortunately, tourism brought negative impacts to the world heritage site. These impacts included socio-economic impacts, reduction of tree species composition and canopy layers, churning in soil properties, increasing of wildlife habitat loss, high contamination of total coliform bacteria in water during high tourism season, and degrading of quality of water resources and watershed ecosystem. The results highlighted the need for forest restoration, appropriate zoning and tourism management that more concern about ecological sustainability of the world heritage site which environmental protection as being a more important priority than the economic benefits of tourism. Forest-based tourism activities, such as wildlife tourism and creative forest tourism, are proposed for alternative management strategies.

Key words: tourism impact, economic impact, social impact, impact on vegetation community, impact on wildlife habitat, impact on soil, stream water quality, soil loss, sedimentation, Thai-Samakki Subdistrict, Thab Lan National Park, Dong Phrayayen – Khao Yai World Heritage site
